

Et portræt af Kaj Elkjær Larsen

- * Æresmedlem i Tønder Skakklub, i 4hk og i Dansk Skak Union
- * 3 sønderjyske mesterskaber
- * 12 bymesterskaber i Tønder og 16 andenpladser i byturneringen.
- * 9 klubmesterskaber
- * Formandsperiode i Tønder 1958-1972 og mere bestyrelsesarbejde sidenhen.
- * Skoleskakleder på Tønder Kommuneskole 1960-ca 1995

Kajs historie

Skakken og Kaj

Hvordan kom du I gang med skak?

Vi var 6 brødre derhjemme og der kom en broder og en søster til noget senere. Far havde selv drejet skakbrikker og lavet et skakbræt. Så lærte han de ældste spillet og de lærte videre nedad. Der var ikke meget at gøre om aften under krigen, så der blev spillet skak.

Vi fulgte radioskak, hvor der var landskamp mod Norge, og hvor der blev offentliggjort et træk dagligt. En fantastisk radiokamp var mellem Bronstein, Rusland, og C.O. Alexander, England, der endte i et slutspil, hvor begge havde en dronning men englænderen havde to bønder. Ved træk 120 opdagede de, at den samme stilling havde været på brættet ved træk 80. Så måtte de finde en ny vej, og Alexander vandt.

Far var enelærer på Nørrehus Skole, hvor han underviste alle årgange. De 6 brødre blev alle lærere, men skakligt er jeg nok den, der har gjort mest ud af det.

I november 1950 kom jeg på seminariet i Tønder i præparandklassen, de andre var startet i august så jeg var lidt handicappet. I læsestuen lå et skakblad og straks søgte jeg Tønder Skakklub.

Hos boghandler Andersen og Nissen købte jeg Jens Enevoldsens slutspil I-III.

Værket blev gennemgået og til min glæde fandt jeg i en stilling en hurtigere løsning. Det var fra Neumann-Steinitz Baden Baden 1870.

Sort trækker iflg Enevoldsen

1., -, Th4,

som jager springeren rundt og giver gevinst efter mange træk. Jeg fandt

1.-,Th3

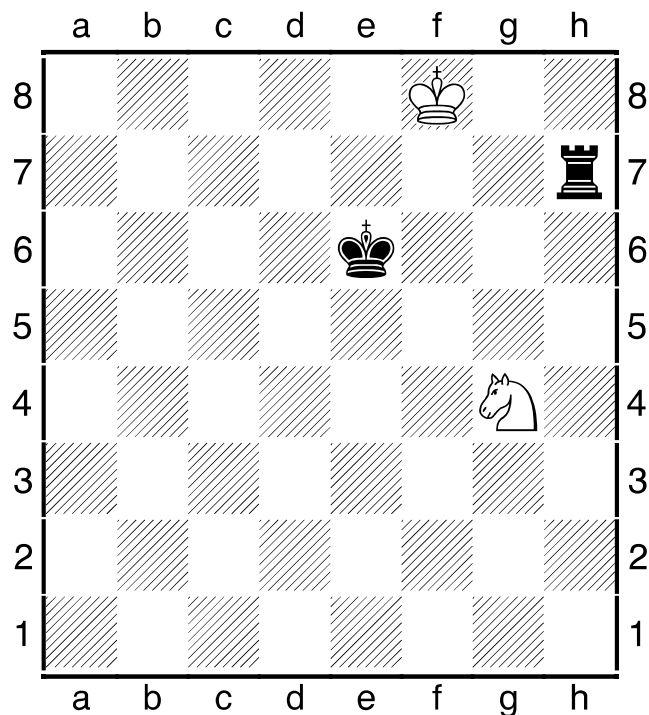
der fører til springertab eller mat straks.

Jeg var så med til at organisere skak på seminariet, og vi havde et år en intern skakturnering på 18. Jeg vandt den og var meget stolt! Min første turneringssejr!

Kårene var anderledes dengang. Jeg fik et værelse i Allegade til 40 kr om måneden, uopvarmet, uden toilet (det var i gården). Jeg skulle selv fyre og skulle hente rationeringsmærker på kommunen. Vi fik intet statstilskud, men 100kr om året fra Baltasar Petersens legat for sønderjyske degnesønner. Senere fik jeg et værelse oven på Spritgården ved siden Niels Thygesen Petersen – og også her blev der spillet skak.

I Tønder har du raseret i alle turneringsformer. Men ellers?

I 1958 var jeg med i A-klassen i SEMT og vandt alle 7 runder og rykkede så op i mesterklassen. Der var 7 runder, 3 søndage med dobbeltrunde, og et fremrykket parti mod Peter H. Nørby, der blev remis. Det blev også remis mod Andersen, Haderslev, og derefter gevinst mod Jepsen, Flensborg. I partiet mod Clausen, Sønderborg, havde Clausen afviklet til et slutspil med uligefarvede løbere og en bonde mindre i den tro, at det var remis, - men han havde ikke tænkt på,

at jeg havde to samlede fribønder og så kunne jeg vinde. Mod Børge Borgå fik vi et knaldparti, hvor han blev spærret inde og jeg fik to dronninger. Det var så nok med remis mod Zimmermann, Flensborg, og det fik jeg – og blev sønderjysk mester for første gang.

Førstepræmien var 50kr som blev anvendt til et fad, som vi har den dag i dag. Jeg opnåede at blive sønderjysk mester 3 gange i alt. [se to partier lige efter historien]

Vi var 4 til simultan mod Bent Larsen i Vojens, 1972, og vi fik 3½ point. Bent Larsens kommentar:

Jeg vil hellere spille mod 200 i Sydfrankrig end mod 100 i Sønderjylland.

Løsningen af skakopgaver i Skakbladets decemhernummer har jeg altid beskæftiget mig med før computernes indtog. Et år vandt jeg sammen med Karlo Christensen 1. pladsen, idet vi påviste, at en skakopgave fra 1930'erne ikke gav hvid gevinst men alene remis. Senere blev det til et par mindre præmier. Nu har redaktionen valgt helt "andre" opgaver, der ikke så direkte har noget med skak at gøre.

Tønder Skakklub

Aktiviteterne før og nu?

Der var ikke mange holdkampe tidligere, så der var behov for venskabs-kampe, - og det skete mod Skærbæk, Visby, Højer, Husum (to bilfulde! Hvor vi vandt det hele!) og Westerland på Sild.

I 50'erne var det lidt besværligt med grænsen, og vi havde problemer med at besøge Sild. Vest Hansen kendte lægekolleger derovre og bankdirektør Munk Knudsen sørgede for fællespas til os – og så tog vi med tog til Niebüll, hvor vi skiftede til toget til Sild i 3. klasses vogne (det var vogne med træbænke). Rækkefølgen i holdopstillingen fulgte status i samfundet dengang, så vi var 3 seminarielæver på de nederste brætter, og vi vandt knebent.

Der var genbesøg i Tønder, hvor der blev drukket kaffe på det daværende Missionshotellet, og der spilledes på Hjemmeværnsgården (der nu står foran ned-

rivning). Her var rækkefølgen anderledes, og vi havde Hans Jørgen Lassen på 1. brættet. Vi vandt det hele.

Tønder i divisionssammenhæng?

Oprindeligt var der københavns mesterskaber og provinsmesterskaber, helt adskilt! Provinmesterskaberne startede i hovedkredsene, og Tønder stillede med hold i tre rækker, A, B og C. To gange vandt vi A-rækken og kom med i de samlede provinsmesterskaber i Odense eller Fredericia mod eliten. Her mødte jeg f.eks. Sigfred From.

Skakunionens formand, Arne Kjær Larsen, Varde, fik den ide at samordne holdturneringerne. Jeg var hovedkredsformand dengang og på en weekend i Varde lavede vi, altså hovedkredsformændene, hele divisionssystemet og fik det sat i gang.

Provinceturneringen året efter var så afgørende for, hvilken division klubberne placeredes i. Den blev spillet på én dag, hvor holdets spillere alle havde ét parti, men mod spillere fra forskellige andre klubber.

Jeg spillede mod Stolze. Nykøbing Falster, og Tønder fik 3 points i alt, hvilket gav en plads blandt de 6 hold i 2. division. Ni var også København med, og der lå kun de 6 i 1. division over os.

Det gav lange rejser, f.eks. skulle vi overnatte, når vi spillede i Nørresundby. Der var jo ingen motorveje. Og kampene var hårde. Det kunne vi naturligvis ikke klare i længden. Vi sluttede sidst.

Men turneringsformen ændredes efter dette år, så der kom 8 hold i hver division og Tønder overlevede et år endnu, inden det så blev 3. division.

Du har sat dig selv af førsteholdet?

Ja, det er de søndage, der kan være meget strenge – og så vil jeg jo gerne i kirke.

Dig og skakklubben?

Det har været en glæde at være medlem af Tønder Skakklub i mere end 60 år. Nogle tusind timer ved det tavlede bræt har kostet kræfter og bragt glæde.

Gode kammerater har man fundet, og mange af dem er gået til de evige jagtmarker.

Heldigvis har min familie aldrig sat en bremse for min deltagelse, dels når man måtte ringe hjem til ens viv, der stod for en snarlig barsel.

Skoleskak.

Lidt om dine meriter her?

I begyndelsen, ca 1960, var skoleskak frivilligt. Karlo Christensen havde det på Tønder Statskole (nu Tønder Gymnasium), hvor der dengang også var mellem-skole, og jeg havde det på Tønder Kommuneskole. Senere udviklede det sig til, at vi fik det på skoleskemaet, idet eleverne kunne vælge det 2 timer om ugen i vinterhalvåret – og det var meget populært på kommuneskolen, hvor 70 elever valgte skoleskak.

Vi måtte så have to lærere på, den anden var Jens Erik Pedersen.

Efterhånden kom der skoleskak på alle skolerne i gammel Tønder kommune, dvs Jejsing, Abild, Møgeltønder, Øvelsesskolen og Kommuneskolen. Dansk skoleskak arrangerede holdstævner og enkeltmandstævner (som nu) – og vi havde vore egne turneringer i kommunen, delt i tre grupper: øvede, lidt øvede og meget øvede.

Det fik en ende, da man politisk besluttede, at der skulle spares i folkeskolen, - og det man ikke *skal*, ryger først, dvs skakken forsvandt fra skolesystemerne. Det var SÅ ærgerligt.

Efter et par år begyndte vi så i klubregi i 2000, og Tønder Skakskole blev oprettet, de første år med 10-12 elever. Senere er jeg så gået ud af det, og Skakskolen kører nu i Medborgerhuset.

Hvorfor er skoleskak en god ting for børn?

Det er godt for børn at øve sig i at koncentrere sig. Skak er ultimativt, og en fejl har følger. I andre skolefag er det jo utroligt vigtigt, at elever kan koncentrere sig.

I gamle dage, hvor de problemfyldte børn ikke var diagnosticerede, da fandtes de selvfølgelig også, og da var det min erfaring, at mange kunne rettes op ved gennem skak at få nogle personlige sejre.

7 skarpe til slut

Dine styrker i skak?

Slutspil og julekonkurrencen i skakbladet før computerne.

Din svaghed i skak?

Jeg studerer for lidt.

Hvad har ændret sig gennem livet ?

Ambitionerne.

Mest betydningsfulde partier?

De to fra SEMT i 1959 (følger umiddelbart efter artiklen).

Den skakspiller, som har inspireret dig mest?

Bent Larsen for bøger i undervisning, og hans måde at være på.

Spillere, som du følte, at du havde krammet på?

Chr. Lassen, Jens Olesen og Harald Grau Hansen.

Spillere, som du altid har haft det svært imod?

Jens Chr. Lund og Egon Laugesen

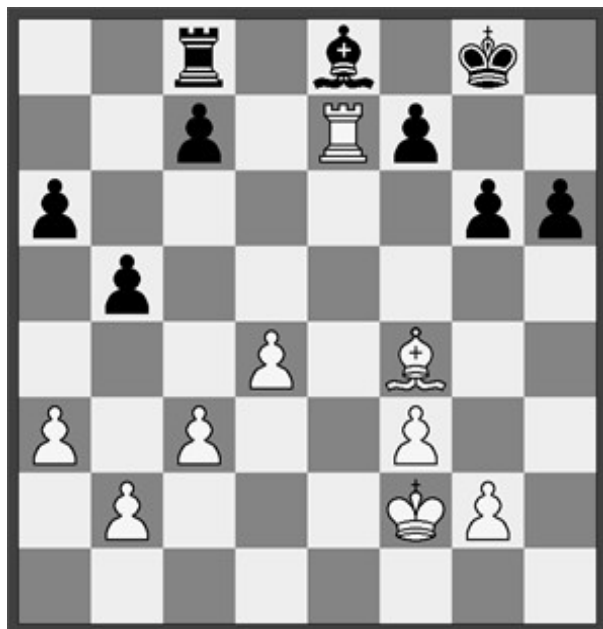
Artiklen bygger på et interview foretaget i januar 2013 af Helge Andersen og Niels Falsig.

Kommenteringen af de to efterfølgende partier er foretaget af Helge. Spørgsmålstejnene er Kajs egne.

Tak til Kaj!

Kaj Elkjær Larsen,T - Clausen,S

SEMT, 1959

Sort vælger at få et slutspil med en bonde mindre og uligefarvede løbere, idet han trak **33 ... ♔f8**
34.♖xc7 ♖xc7 35.♙xc7 ♔e7?

Nu kan hvid få forbundne fribønder. **36.b3 ♔e6 37.c4 bxc4**
38.bxc4 ♙a4 39.♔e3! f6 40.d5+
♔d7 41.♙h2 g5 42.f4 f5 43.♔d4
g4 44.c5 ♙c2 45.g3 a5 46.♙g1
h5 47.♙f2 ♙e4 48.♙e1 a4
49.c6+ ♔d6 50.♙b4+ ♔c7 51.♔
c5

De 2 fribønder må aldrig stå på egen løbers farve. **51...♙xd5?**
Men partiet er tabt. **52.♔xd5 h4**
53.gxh4 g3 54.h5 g2 55.♙c5 1-
0

Kaj Elkjær Larsen,T - Børge Borgå,Å
[C55]

SEMT, 1959

1.e4 ♞f6 2.♞c3 e5 3.♞f3 ♞c6
4.♙c4 ♙c5 5.0-0 d6 6.d3 ♙g4
7.♙e3 ♞d4 8.♙xd4 ♙xd4 9.h3
♙h5 10.g4 ♙g6 11.♞xd4 exd4
12.♞e2 c5 13.♞g3 Dårlig kongestilling mod dårlig løber. **13...h5**
14.g5 ♞d7 15.h4 ♞e5

16.f4! Så angribes der. **16...♗g4**
17.f5 ♗e3 18.♗f3 ♗h7 [18...♗xf1
19.fxg6 ♗d7 20.gxf7+ ♔f8 21.♙xf1
Når hvid får springeren til e6 eller
g6 er sort helt færdig.] **19.♗xh5 ♗d7**
Andre træk havde også virket, men kongen holdes i midten. **20.♗xf7+**
Andre træk havde også virket, men nu holdes kongen i midten. **20...♗xf7**
21.g6 ♗f6 22.gxh7+ ♗f7

33...♔e7 34.♖f7+ ♔xd6 35.♖xc7 ♔xc7 36.h5 c3 37.b3 axb3 38.axb3 ♔d6 39.h6 gxh6+ 40.♔xh6 ♖a8 41.g7 ♖a1 42.g8♚ ♖h1+ 43.♔g7 ♖g1+ 44.♔f8 ♖c1 45.h8♚ ♔c5 46.b4+

Præcis til det sidste. 1-0

23.♚g6 Stærkt træk - dækning af bonden er mere værd end kvaliteten. 23...♞xf1 24.♞xf1 ♚xg6 25.fxg6 ♞d8 Det er et ynkeligt tårn, som står på h8. 26.♞f5 ♞d7 Hvordan kommer hvid ind - alt er dækket? 27.♔g2 b5 28.♔g3 a5 29.♔g4 a4 30.♔g5 d5 31.e5 c4 32.e6 ♞c7

En problem, som Kaj og hans far løste i 50'erne:

Hvid trækker og holder remis!

33.♞d6+ Her må Kaj have set stillingen ca. 10 træk længere fremme.

1.♞b6 ♞d1+ 2.♔c7 a1♚ 3.♞a6+ ♚xa6 1/2-1/2

eller

2...a1♞ 3.♞b8+ ♔a7 4.♞b7+ ♔a6 5.♞b6+ ♔a5 6.♔b7 ♞ab1 7.♞xb1 ♞xb1+ 8.♔a7 1/2-1/2